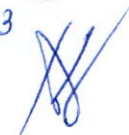

НАРОДНО СЪБРАНИЕ		
Вж. №	52-654-04-171	
Дата	08 / 10	2026 г.

**ЧРЕЗ
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ**

13 25

**ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
КОМИСИЯТА ПО
ИКОНОМИЧЕСКА ПОЛИТИКА,
ИНВЕСТИЦИИ И ИНДУСТРИЯ**

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ПРЕДСЕДАТЕЛ,

На основание чл. 79, ал. 1 от ПОДНС внасяме предложение за изменение и допълнение на приетия на първо гласуване Законопроект за потребителския кредит, № 52-602-01-41, внесен от Министерския съвет на 11.09.2026 г., както следва:

1. Във връзка с разходите по кредита се правят следните изменения и допълнения:

1. В чл. 22:

а) в ал. 5 думите „, с изключение на кредитите по ал. 6“ се заличават;

б) ал. 6 се отменя;

в) в ал. 9 и 10 думите „ал. 5 и 6“ се заменят с „ал. 5“;

г) създават се ал. 11 и 12:

„(11) За целите на ал. 5 към общите разходи по кредита се прибавят и разходите за допълнителни услуги, договорени във връзка с кредита, макар да не са задължителни, включително плащанията към поръчител, гарант или друго лице, посочено от кредитора или свързано с него, и неустойките за неизпълнение на задължения, различни от задължението за плащане.

(12) Съдът следи служебно за ограничението по ал. 5, включително в заповедното производство.“

2. В чл. 48 се създава ал. 7:

„(7) При забавено плащане потребителят дължи върху просрочената главница само законната лихва за времето на забавата. Уговорка за неустойка, такса или друго плащане заради забавата е нищожна.“

2. Във връзка с оценката на кредитоспособността се правят следните допълнения:

1. В чл. 38, където се уреждат хипотезите на нищожност, след думите „и т. 10“ се добавя „, чл. 17, ал. 1, чл. 18, ал. 1“.

2. В чл. 18 се създават ал. 5 и 6:

„(5) До доказване на противното се смята, че оценката не показва, че потребителят ще може да погасява кредита, когато към деня на сключването на договора месечните плащания по всички негови кредити, включително по този договор, надхвърлят 40 на сто

от средния му месечен нетен доход за последните три месеца. При кредит, който се погасява с едно плащане, за месечно плащане се смята цялата дължима сума.

(6) Извършването на оценката се доказва от кредитора с документите, които той е длъжен да съхранява по чл. 17, ал. 5. Потребителят не може да се позове на нищожността по чл. 38, когато неверният резултат от оценката се дължи на това, че той умишлено е укрил или е предоставил невярна информация по чл. 20.“

3. Чл. 60 се изменя така:

„Чл. 60. (1) Тази глава урежда условията и реда за издаване, спиране и отнемане на лиценз на кредитори, предоставящи потребителски кредит по смисъла на този закон.

(2) Разпоредбите на тази глава не се прилагат за:

1. банки и клоновете на банки, извършващи дейност на територията на Република България, лицензирани по Закона за кредитните институции;

2. финансови институции със седалище в друга държава членка, които извършват дейност на територията на Република България при условията на чл. 24 от Закона за кредитните институции;

3. платежните институции и дружествата за електронни пари, отпускащи кредити по реда на чл. 21 от Закона за платежните услуги и платежните системи;

4. доставчици на стоки и услуги, които са микро-, малки и средни предприятия, действащи като кредитори в спомагателно качество, които отпускат кредит под формата на разсрочено плащане за закупуване на стоки и услуги, които предлагат, когато кредитът се предоставя без лихва и само с ограничен размер на таксите, дължими от потребителя за забавени плащания.

(3) Дейност по предоставяне на потребителски кредити се извършва само въз основа на лиценз, издаден от Българската народна банка. Българската народна банка води публичен регистър на кредиторите с издаден, спрян и отнет лиценз и на обектите им; достъпът до регистъра е безплатен.

(4) Не се допуска осъществяване на дейност по предоставяне на потребителски кредити от лица без лиценз по ал. 3, с изключение на случаите по ал. 2.

(5) Правата по лиценза не могат да се прехвърлят или преотстъпват, а предоставянето на кредити не може да се възлага на други лица, включително чрез договор за франчайзинг или за ползване на търговска марка. Кредитор, който позволи на друго лице да предоставя кредити под неговото наименование или марка, отговаря пред потребителя солидарно с него.

(6) Лицето с лиценз по ал. 3 може да включва в предмета си на дейност и да извършва друга търговска дейност.

(7) Лице без лиценз по ал. 3 не може да използва в своето наименование, рекламна или друга дейност думи на български или на чужд език, означаващи извършване на дейност по предоставяне на потребителски кредити.

(8) Кредиторът уведомява Българската народна банка за всеки обект, в който той или кредитен посредник от негово име предлага кредити, сключва договори за кредит или приема плащания, преди да започне дейност в него. Българската народна банка вписва обекта в регистъра по ал. 3 в 7-дневен срок и му дава номер; наименованието на кредитора, номерът на лиценза и номерът на обекта се поставят на видно място в него.“

4. Във връзка с лицензионния режим по т. 3 се правят следните изменения и допълнения:

1. В чл. 61:

а) в ал. 1 думите „да бъде вписано в регистъра по чл. 60, ал. 3“ се заменят с „да получи лиценз по чл. 60, ал. 3“, а думите „до Комисията за защита на потребителите“ — с „до Българската народна банка“;

б) в ал. 2 основният текст се изменя така: „За издаване на лиценз трябва да са изпълнени едновременно следните изисквания:“, в т. 5 думите „което желае да бъде вписано в регистъра по чл. 60, ал. 3“ се заменят с „което иска лиценз по чл. 60, ал. 3“ и се създава т. 6:

„6. да е акционерно дружество, дружество с ограничена отговорност или командитно дружество с акции с внесен в пари капитал не по-малък от минималния капитал, определен за финансовите институции с наредбата по чл. 3а, ал. 1 от Закона за кредитните институции, и да поддържа по всяко време собствен капитал не по-малък от този размер.“;

в) ал. 6 се изменя така: „(6) Лицето с лиценз по чл. 60, ал. 3 е длъжно по всяко време да спазва изискванията по ал. 2 - 5.“

2. В чл. 62:

а) ал. 4 се изменя така: „(4) Българската народна банка издава лиценз или отказва издаването му в срок до три месеца от получаването на заявлението и на всички документи по ал. 2.“;

б) ал. 7 се изменя така: „(7) Българската народна банка издава лиценз, когато заявителят отговаря на изискванията на този закон и на актовете по прилагането му и не е налице основание за отказ по чл. 64.“;

в) ал. 8 се изменя така: „(8) Лицензът се издава без срок и не може да бъде обект на правоприемство, включително при преобразуване или при прехвърляне на търговското предприятие.“;

г) в ал. 9 думите „за които е вписано лицето“ се заменят с „за които лицето е получило лиценз“;

д) ал. 11 се изменя така: „(11) Българската народна банка издава лиценза, отказва издаването му, спира го и го отнема с решение, което може да се оспорва по реда на Административнопроцесуалния кодекс. Решението за отнемане или за спиране на лиценза подлежи на предварително изпълнение.“

3. Чл. 63 се изменя така:

„Чл. 63. Българската народна банка събира такса за разглеждане на заявлението за лиценз, такса за промяна на обстоятелствата по чл. 65, ал. 2 и 3 и годишна такса за надзор в размер, определен с тарифа, приета от Българската народна банка.“

4. В чл. 64 ал. 1 се изменя така:

„(1) Българската народна банка отказва издаване на лиценз, когато:

1. заявителят не отговаря на някое от изискванията по чл. 61;

2. заявителят не е представил в определения срок необходимите данни и документи или предоставените данни и документи съдържат непълна, противоречива или невярна информация;

3. прецени, че лицата по чл. 61, ал. 3 или структурата на собствеността не гарантират надеждно управление на дейността и защита на интересите на потребителите, включително когато заявителят продължава дейността на кредитор с отнет лиценз.“

5. Чл. 67 се изменя така:

„Чл. 67. Българската народна банка издава наредба за прилагането на тази глава и на глава петнадесета, включително за документите към заявленията, капитала, отчетите на кредиторите и воденето на регистрите по чл. 50, ал. 2 и по чл. 60, ал. 3.“

6. В чл. 62 - 65 думите „вписване в регистъра на лицата по чл. 60, ал. 3“ и „вписване в регистъра по чл. 60, ал. 3“ се заменят с „издаване на лиценз по чл. 60, ал. 3“, думите „вписано в регистъра по чл. 60, ал. 3“ — с „получило лиценз по чл. 60, ал. 3“, думите „вписването в регистъра“ — с „издаването на лиценза“, думите „със заповед на председателя на Комисията за защита на потребителите или на оправомощено от него длъжностно лице, която може да бъде оспорена пред съответния административен съд“ — с „с решение на Българската народна банка, което може да бъде оспорено“, думите „заповедта по ал. 2“ и „заповедта по ал. 11“ — съответно с „решението по ал. 2“ и „решението по ал. 11“, а думите „Комисията за защита на потребителите“ и „Комисията защита на потребителите“ — с „Българската народна банка“.

7. Наименованието на глава шестнадесета се изменя така: „Лицензиране на кредитори, предоставящи потребителски кредит“, а наименованието на раздел III от същата глава — така: „Ред за издаване, спиране и отнемане на лиценз“. В чл. 1, т. 3 думите „регистриране на кредиторите“ се заменят с „лицензиране на кредиторите“.

8. В чл. 80:

а) ал. 1 се изменя така: „(1) Индивидуалните административни актове по чл. 51, 53, 54 и 56 и по чл. 57, ал. 7 се издават от Българската народна банка.“;

б) в ал. 2 думите „незабавно изпълнение“ се заменят с „предварително изпълнение“;

в) в ал. 3 думите „пред съответния административен съд“ се заличават.

9. В чл. 81, ал. 2 думите „в сградата на Комисията за защита на потребителите“ се заменят с „в сградата на органа, който го е издал“, а думите „определени със заповед на председателя на комисията“ — с „определени от този орган“.

5. Чл. 66 се изменя така:

„Чл. 66. (1) Българската народна банка отнема лиценза по искане на кредитора или когато той:

1. не започне дейност в срок 12 месеца от издаването на лиценза;
2. преустанови дейността си за повече от 12 месеца;
3. е получил лиценза въз основа на невярна информация или неверни документи;
4. престане да отговаря на условията за издаването му;
5. не изпълнява други изисквания на този закон и на актовете по прилагането му;
6. извърши системни нарушения на този закон или на актовете по прилагането му;
7. при проверка не предоставя исканите документи и не оказва съдействие;
8. с влезли в сила актове е установено, че повторно е нарушил чл. 22, ал. 5 или чл. 48, ал. 7;
9. позволи на друго лице да предоставя кредити под неговото наименование или марка;

10. работи системно чрез кредитни посредници, които не са вписани в регистъра по чл. 50, ал. 2.

(2) Българската народна банка може да отнеме лиценза и когато кредиторът не е изпълнил приложена принудителна административна мярка по този закон.

(3) Вместо да отнеме лиценза по ал. 1, т. 4 - 8 и 10 или по ал. 2, Българската народна банка може да го спре за срок до 6 месеца и да даде срок за отстраняване на нарушенията.

(4) Когато установи основание по ал. 1, т. 4 - 10 или по ал. 2, Комисията за защита на потребителите прави мотивирано предложение до Българската народна банка, която се произнася с мотивирано решение в двумесечен срок. Фактите, установени с влязло в сила наказателно постановление или с влязъл в сила съдебен акт, не се проверяват отново.

(5) Кредиторът не може да сключва нови договори за кредит, след като решението за отнемане или за спиране влезе в сила или, когато подлежи на предварително изпълнение, му бъде съобщено; сключените дотогава договори се изпълняват. Ново заявление за лиценз може да се подаде не по-рано от 6 месеца от отнемането, а при отнемане по ал. 1, т. 3, 6, 7 или 9 — не по-рано от пет години.“

6. В глава петнадесета се правят следните изменения и допълнения:

1. В чл. 50 ал. 6 се изменя така:

„(6) Кредиторът отговаря пред потребителя, както за свои действия, за действията и бездействията на кредитния посредник, който действа от негово име или срещу възнаграждение от него, и на всяко лице, което срещу възнаграждение от кредитора насочва потребители към него, при предлагането, сключването и изпълнението на договорите за кредит. Отговорността не може да се изключва или ограничава. Кредиторът осъществява контрол върху дейността на тези лица за спазване на този закон.“

2. В чл. 50 се създават ал. 11 и 12:

„(11) Кредитният посредник и лицата по ал. 6 не могат да събират просрочени вземания по договори за кредит. Плащане по договор за кредит, извършено на кредитен посредник или на друго лице по ал. 6, се смята за извършено на кредитора в деня на плащането. Получателят издава на потребителя документ за плащането, в който посочва номера на обекта по чл. 60, ал. 8, когато плащането е прието в обект.

(12) Кредитният посредник и лицата по ал. 6 не могат да посещават потребителя в дома му, за да приемат плащания или да предлагат кредит, освен по негово изрично искане на траен носител, отправено за всяко посещение. Всяко плащане, прието извън обект, се отразява в системата на кредитора в същия ден и кредиторът изпраща на потребителя потвърждение на траен носител.“

3. Думите „със заповед на председателя на Комисията за защита на потребителите или оправомощено от него длъжностно лице, която може да бъде оспорена пред съответния административен съд“ и „със заповед на председателя на Комисията за защита на потребителите или на оправомощено от него длъжностно лице, която може да бъде оспорена пред съответния административен съд“ се заменят с „с решение на Българската народна банка, което може да бъде оспорено“, а думите „заповедта по ал. 2“ и „заповедта по чл. 57, ал. 7“ — съответно с „решението по ал. 2“ и „решението по чл. 57, ал. 7“.

4. В чл. 50, ал. 10 думите „с наредба на министъра на икономиката, инвестициите и индустрията“ се заменят с „с наредбата по чл. 67“, а в чл. 51, ал. 5 думите „държавна

такса“ се заменят с „такса“ и думите „с тарифа, одобрена от Министерския съвет“ — с „с тарифата по чл. 63“.

5. В чл. 50, ал. 2 и 9, чл. 51, ал. 1, 2, 4 и 5, чл. 52, ал. 2, чл. 53, ал. 1, чл. 54, ал. 1, 2, ал. 3, текста преди т. 1, и ал. 4, чл. 55, ал. 1, ал. 4, т. 4 и ал. 6, чл. 56, ал. 1 - 3, чл. 57, ал. 1 и 4, чл. 58 и чл. 59 думите „Комисията за защита на потребителите“ се заменят с „Българската народна банка“, а в чл. 50, ал. 2 думата „комисията“ се заменя с „Българската народна банка“.

6. В чл. 54:

а) в ал. 3, т. 9 думите „на Комисията за защита на потребителите“ се заменят с „на Българската народна банка или на Комисията за защита на потребителите“;

б) създава се ал. 5:

„(5) Когато установи основание по ал. 3, т. 3, 4, 6, 8 или 9, Комисията за защита на потребителите прави мотивирано предложение до Българската народна банка за заличаване на кредитния посредник. Член 66, ал. 4 се прилага съответно.“

7. В преходните и заключителните разпоредби се правят следните изменения и допълнения:

1. В § 6:

а) ал. 2 се изменя така:

„(2) Лицата, които до влизането в сила на този закон предоставят потребителски кредити, включително финансовите институции, вписани в регистъра по чл. 3а от Закона за кредитните институции, могат да продължат дейността си без лиценз до влизането в сила на решението по заявлението им, ако в срок до 4 месеца от влизането в сила на закона подадат заявление за лиценз по чл. 60, ал. 3. Българската народна банка се произнася в срок до 6 месеца от подаването му.“;

б) създават се ал. 4 и 5:

„(4) Лицата по ал. 2 могат да получат лиценз с внесен капитал не по-малък от 50 на сто от изискуемия по чл. 61, ал. 2, т. 6 и го привеждат в пълно съответствие в срок до 18 месеца от влизането в сила на закона; за финансовите институции, вписани в регистъра по чл. 3а от Закона за кредитните институции, изискването за капитал се смята за изпълнено. Обектите, в които се извършва дейност към влизането в сила на закона, се заявяват по чл. 60, ал. 8 в срок до три месеца от влизането му в сила.

(5) Пропускането на срока за подаване на заявление по ал. 1 или 2 има действие занапред и не засяга дейността и договорите до изтичането му.“

2. § 11 се изменя така:

„§ 11. В срок до три месеца от влизането в сила на този закон Българската народна банка издава наредбата по чл. 67 и тарифата по чл. 63.“

3. § 12 се заличава.

8. В преходните и заключителните разпоредби се правят и следните изменения и допълнения:

1. В § 8, т. 1, буква „б“, подбуква „бб“ т. 4 се изменя така: „4. предоставя кредити само на потребители въз основа на лиценз по чл. 60, ал. 3 от Закона за потребителския кредит.“

2. В § 8, т. 1 се създава буква „в“:

„в) създава се ал. 11:

„(11) Финансова институция, вписана в регистъра по ал. 1, която предоставя потребителски кредити, трябва да има и лиценз по чл. 60, ал. 3 от Закона за потребителския кредит. Изречение първо не се прилага за финансовите институции по ал. 3.“

3. В § 8, т. 2, буква „а“ думите „кредиторите, вписани в регистъра по чл. 60, ал. 3“ се заменят с „кредиторите с лиценз по чл. 60, ал. 3“.

4. Създават се § 8в и 8г:

„§ 8в. В Закона за ограничаване на административното регулиране и административния контрол върху стопанската дейност (обн., ДВ, бр. 55 от 2003 г.; попр., бр. 59 от 2003 г.; изм., бр. 107 от 2003 г., бр. 39 и 52 от 2004 г., бр. 31 и 87 от 2005 г., бр. 24, 38 и 59 от 2006 г., бр. 11 и 41 от 2007 г., бр. 16 от 2008 г., бр. 23, 36, 44 и 87 от 2009 г., бр. 25, 59, 73 и 77 от 2010 г., бр. 39 и 92 от 2011 г., бр. 26, 53 и 82 от 2012 г., бр. 109 от 2013 г., бр. 47 и 57 от 2015 г., бр. 103 от 2017 г., бр. 15, 77 и 101 от 2018 г., бр. 17, 24, 83 и 101 от 2019 г., бр. 21 от 2021 г., бр. 25 и 51 от 2022 г., бр. 8 и 80 от 2023 г., бр. 23 от 2024 г., бр. 50 и 54 от 2025 г. и бр. 69 от 2026 г.) в приложението към чл. 9, ал. 1, т. 2, в т. 1 след думите „Банкова дейност“ се добавя „, предоставяне на потребителски кредити по Закона за потребителския кредит“.

§ 8г. В Закона за Българската народна банка (обн., ДВ, бр. 13 от 2024 г.; изм. и доп., бр. 26, 50 и 54 от 2025 г., бр. 16, 51, 67 и 71 от 2026 г.) в чл. 17 се създава т. 26а:

„26а. издава, отказва издаване, спира и отнема лиценз на кредитори и вписва, отказва вписване и заличава кредитни посредници при условия и по ред, определени със Закона за потребителския кредит;“.

9. Във връзка с приложното поле на закона се правят следните допълнения:

1. Досегашният текст на чл. 4 става ал. 1 и се създава ал. 2:

„(2) Когато кредиторът не е кредитна институция, нито финансова институция, вписана в регистъра по чл. 3а от Закона за кредитните институции, законът се прилага и за договорите по ал. 1, т. 1 - 3, независимо от размера на кредита.“

2. В чл. 24 се създават ал. 12 и 13:

„(12) За договор за потребителски кредит се смята и всяка сделка или съвкупност от сделки, чийто общ резултат е, че потребителят получава парични средства срещу задължение той или свързано с него лице да върне по-голяма сума, включително продажба с уговорка за обратно изкупуване на по-висока цена.

(13) До доказване на противното се смята, че действа в рамките на търговска или професионална дейност по ал. 4 лице, което през 12-те месеца преди сключването на договора е предоставило срещу лихва или друго възнаграждение три или повече заема на физически лица или което предлага публично заеми. Не се броят заемите между съпрузи и роднини по § 1, ал. 1, т. 1 от допълнителните разпоредби на Търговския закон. Алинеята не се прилага в наказателното и в административнонаказателното производство.“

10. Създава се чл. 38а:

„Чл. 38а. (1) Договор за потребителски кредит, сключен в нарушение на чл. 60, ал. 4, е нищожен. Потребителят връща само чистата стойност на кредита, но не дължи лихва или други разходи по кредита.

(2) Потребителят връща чистата стойност на кредита на падежите, уговорени в договора, като всяка вноска се намалява до частта ѝ за главница; вземането не може да се обявява за предсрочно изискуемо. Платените от потребителя лихви и други разходи се приспадат от следващите по ред вноски, а платеното над чистата стойност на кредита му се връща. Вземането за връщане на чистата стойност не може да се прехвърля, нито да се възлага на друго лице за извънсъдебно събиране.“

11. Чл. 46 се изменя така:

„Чл. 46. (1) Задължение по договор за потребителски кредит не може да се обезпечава или да се изпълнява чрез запис на заповед, менителница или чек.

(2) Запис на заповед, менителница или чек, издадени от потребител в нарушение на ал. 1, включително в полза на лице, което предоставя кредити в нарушение на чл. 60, ал. 4, са нищожни. Приобретател по джиро не може да се позовава на чл. 465 от Търговския закон.“

12. В чл. 49 се създава ал. 6:

„(6) Вземане по договор за потребителски кредит може да се прехвърли само на кредитна институция, на лице с лиценз по чл. 60, ал. 3, на лице, вписано в регистъра по чл. 3а от Закона за кредитните институции, или на лице, което има право да придобива такива вземания по Закона за лицата, обслужващи кредити, и купувачите на кредити. Прехвърляне в нарушение на изречение първо е нищожно.“

13. Във връзка с контрола върху дейността без лиценз се правят следните допълнения:

1. В чл. 75 се създават ал. 4 и 5:

„(4) Когато при осъществяване на контрола установи данни за престъпление, Комисията за защита на потребителите незабавно уведомява прокуратурата и ѝ предоставя събраните материали.

(5) По искане на комисията Висшият съдебен съвет и Министерството на правосъдието ѝ предоставят по електронен път данни за лицата, които не са банки, нямат лиценз по чл. 60, ал. 3 и не са вписани в регистъра по чл. 3а от Закона за кредитните институции, а през предходните 12 месеца са подали общо повече от три заявления за издаване на заповед за изпълнение, искиви молби или молби за образуване на изпълнително дело срещу различни физически лица за вземания по заеми, записи на заповед или менителници. Предоставят се само данни за заявителя и за броя на делата, без данни за длъжниците, и се използват единствено за установяване на дейност в нарушение на чл. 60, ал. 4.“

2. В чл. 76, ал. 2 се създава т. 8:

„8. да искат предложения за кредит и да сключват договори за кредит, без да разкриват качеството си (контролна покупка) и без да подбуждат към нарушение; действията се документират с протокол.“

3. Създава се чл. 76а:

„Чл. 76а. (1) Председателят на Комисията за защита на потребителите или оправомощено от него длъжностно лице прилага със заповед принудителна административна мярка запечатване на обект, в който се предоставят потребителски кредити в нарушение на чл. 60, ал. 4 или който не е вписан по чл. 60, ал. 8. Мярката се

прилага до преустановяване на нарушението, но за не повече от шест месеца, и не се прилага за жилище.

(2) Заповедта подлежи на предварително изпълнение и може да се оспорва по реда на Административнопроцесуалния кодекс.“

14. Във връзка с административнонаказателната отговорност се правят следните изменения и допълнения:

1. Създава се чл. 86а:

„Чл. 86а. (1) Който по занятие предоставя потребителски кредити в нарушение на чл. 60, ал. 4, се наказва, ако деянието не съставлява престъпление, с глоба от 10 000 до 50 000 евро, а едноличният търговец и юридическото лице — с имуществена санкция от 50 000 до 500 000 евро.

(2) Наказанието по ал. 1 се налага и на кредитор, който позволи на друго лице да предоставя кредити под неговото наименование или марка.

(3) При повторно нарушение глобата и имуществената санкция са в двоен размер.

(4) За нарушенията по ал. 1 и 2 не се прилага чл. 86. Не се наказва по този член и по чл. 86 лице, което извън рамките на своята търговска или професионална дейност е предоставило заем без лихва и без други разходи за заемателя.“

2. В § 1 от допълнителните разпоредби се създават т. 29, 30 и 31:

„29. „Обект“ е помещение или друго място с постоянен адрес, в което се предлагат потребителски кредити, сключват се договори за кредит или се приемат плащания по тях.

30. „По занятие“ е извършването на дейността по три или повече договора в рамките на дванадесет месеца, както и предлагането ѝ на неопределен кръг лица. Не се броят заемите без лихва и без други разходи за заемателя и заемите между съпрузи и роднини по § 1, ал. 1, т. 1 от допълнителните разпоредби на Търговския закон.

31. „Свързани лица“ са лицата по § 1 от допълнителните разпоредби на Търговския закон.“

3. В чл. 83, ал. 1 думите „чл. 48, ал. 1 - 4“ се заменят с „чл. 48, ал. 1 - 4 и 7“. В чл. 86, ал. 1 думите „чл. 50, ал. 2 и ал. 6 - 8“ се заменят с „чл. 50, ал. 2, 6 - 8, 11 и 12“, а думите „чл. 60, ал. 4, 5 и 7“ — с „чл. 60, ал. 4, 5, 7 и 8“.

15. В преходните и заключителните разпоредби се създават § 8а и 8б:

„§ 8а. В Наказателния кодекс (обн., ДВ, бр. 26 от 1968 г.; попр., бр. 29 от 1968 г., бр. 31 от 1982 г., бр. 80 от 1985 г., бр. 90 от 1986 г., бр. 90 от 1991 г.; изм. и доп., бр. 92 от 1969 г., бр. 26 и 27 от 1973 г., бр. 89 от 1974 г., бр. 95 от 1975 г., бр. 3 от 1977 г., бр. 54 от 1978 г., бр. 89 от 1979 г., бр. 28 от 1982 г., бр. 44 от 1984 г., бр. 41 и 79 от 1985 г., бр. 89 от 1986 г., бр. 37, 91 и 99 от 1989 г., бр. 10, 31 и 81 от 1990 г., бр. 1, 86 и 105 от 1991 г., бр. 54 от 1992 г., бр. 10 от 1993 г., бр. 50, 97 и 102 от 1995 г., бр. 107 от 1996 г., бр. 62, 85 и 120 от 1997 г., бр. 83, 85, 132, 133 и 153 от 1998 г., бр. 7, 51 и 81 от 1999 г., бр. 21, 51 и 98 от 2000 г., бр. 41 и 101 от 2001 г., бр. 45 и 92 от 2002 г., бр. 26 и 103 от 2004 г., бр. 24, 43, 76, 86 и 88 от 2005 г., бр. 59, 75 и 102 от 2006 г., бр. 38, 57, 64, 85, 89 и 94 от 2007 г., бр. 19, 67 и 102 от 2008 г., бр. 12, 23, 27, 32, 47, 80, 93 и 102 от 2009 г., бр. 26 и 32 от 2010 г., бр. 33 и 60 от 2011 г., бр. 19, 20 и 60 от 2012 г., бр. 17, 61 и 84 от 2013 г., бр. 19, 53 и 107 от 2014 г., бр. 14, 24, 41, 74, 79 и 102 от 2015 г., бр. 32, 47, 83 и 95 от 2016 г., бр. 13, 54, 85 и 101 от 2017 г., бр. 55 от 2018 г., бр. 1, 7, 16 и 83 от 2019 г., бр. 13, 23, 28, 44, 88, 103 и 108 от

2020 г., бр. 9 и 84 от 2021 г., бр. 53 и 79 от 2022 г., бр. 10, 67, 82 и 84 от 2023 г., бр. 23, 39, 41 и 42 от 2024 г., бр. 49, 50, 54, 60, 61, 64, 65, 87 и 115 от 2025 г., бр. 27, 32 и 55 от 2026 г.) се правят следните изменения и допълнения:

1. В чл. 252:

а) в ал. 1 думите „без съответно разрешение“ се заменят с „без съответни лиценз, регистрация или разрешение“, а думите „за които се изисква такова разрешение“ — със „за които се изисква такъв лиценз, такова регистрация или такова разрешение“;

б) в ал. 3 думите „с разрешение“ се заменят с „с разрешение или лиценз“;

в) създава се ал. 4:

„(4) В маловажни случаи по ал. 1 наказанието е лишаване от свобода до една година или пробация.“

2. В глава шеста, раздел IV се създава чл. 252а:

„Чл. 252а. (1) Който, като използва нуждата, неопитността, лекомислието или ограничената способност за преценка на някого, срещу предоставяне на заем или друг кредит, независимо от вида и наименованието на сделката, срещу отсрочване или разсрочване на парично задължение или срещу посредничество за тях уговори или получи за себе си или за друго имотна облага, която е в явно несъответствие с предоставеното или с посредничеството, се наказва за лихварство с лишаване от свобода до пет години и глоба от две хиляди до двадесет хиляди евро.

(2) Несъответствието се преценява според всички облаги под каквато и да е форма, уговорени или получени във връзка с предоставеното за кредитора или за друго лице, включително стойността на имуществото, което остава за тях над предоставената сума, ако тя не бъде върната; при отсрочване, разсрочване или погасяване с нов заем от същото лице облагите се сумират за целия срок. Те се сравняват с облагите, които обичайно се уговарят по законно предоставяни заеми и кредити със сходен размер, срок и обезпечение; данъците, държавните и нотариалните такси и присъдените разноски не се включват.

(3) Когато закон определя най-висок размер на лихвата, на разходите или на обезщетението за забава по съответния заем или кредит, облагите в рамките на този размер не са в явно несъответствие с предоставеното или с посредничеството.

(4) Наказанието по ал. 1 се налага и на онзи, който придобие за себе си или за друго вземане, по което е уговорена облага при условията на ал. 1, включително по запис на заповед или менителница, и като знае или предполага това, поиска или получи за себе си или за друго облагата или прехвърли вземането другиму.

(5) За деяние по ал. 1 или 4 наказанието е лишаване от свобода от една до осем години и глоба от пет хиляди до тридесет хиляди евро, когато:

1. деецът извършва по занятие деяния по ал. 1 или 4;

2. за облагата или за част от нея, отделно или заедно с предоставеното, е издаден запис на заповед, менителница или чек, включително непопълнени при издаването;

3. във връзка с предоставеното е учредена ипотека върху жилище, в което пострадалият живее, или върху жилище на пострадалия, на негови близки или на лице, с което той живее в едно домакинство, такова жилище е прехвърлено или е обещано да бъде прехвърлено, включително чрез продажба с уговорка за изкупуване, или е дадено пълномощно за разпореждане с него;

4. във връзка с предоставеното е взет или задържан документ за самоличност, платежен инструмент или данни от платежен инструмент на пострадалия, на негови близки или на лице, с което той живее в едно домакинство;

5. деянието е извършено от две или повече лица, сговорили се предварително;

6. деянието е извършено повторно в немаловажни случаи;

7. уговорената или получената облага е в големи размери.

(6) За деяние по ал. 1 или 4 наказанието е лишаване от свобода от три до десет години и глоба от десет хиляди до петдесет хиляди евро, като съдът може да постанови и конфискация до една втора от имуществото на виновния, когато:

1. деянието е извършено от лице, което действа по поръчение или в изпълнение на решение на организирана престъпна група;

2. уговорената или получената облага е в особено големи размери и случаят е особено тежък;

3. деянието представлява опасен рецидив.

(7) В маловажни случаи по ал. 1 и 4 наказанието е лишаване от свобода до една година или пробация.

(8) В случаите по ал. 1 и 4 - 6 съдът може да постанови и лишаване от право по чл. 37, ал. 1, т. 7.“

§ 86. В Закона за административните нарушения и наказания (обн., ДВ, бр. 92 от 1969 г.; изм. и доп., бр. 54 от 1978 г., бр. 28 от 1982 г., бр. 28 и 101 от 1983 г., бр. 89 от 1986 г., бр. 24 от 1987 г., бр. 94 от 1990 г., бр. 105 от 1991 г., бр. 59 от 1992 г., бр. 102 от 1995 г., бр. 12 и 110 от 1996 г., бр. 11, 15, 59, 85 и 89 от 1998 г., бр. 51, 67 и 114 от 1999 г., бр. 92 от 2000 г., бр. 25, 61 и 101 от 2002 г., бр. 96 от 2004 г., бр. 39 и 79 от 2005 г., бр. 30, 33, 69 и 108 от 2006 г., бр. 51, 59 и 97 от 2007 г., бр. 12, 27 и 32 от 2009 г., бр. 10, 33, 39, 60 и 77 от 2011 г., бр. 19, 54 и 77 от 2012 г., бр. 17 от 2013 г., бр. 98 и 107 от 2014 г., бр. 81 от 2015 г., бр. 76 и 101 от 2016 г., бр. 63 и 101 от 2017 г., бр. 20 и 38 от 2018 г., бр. 83 и 94 от 2019 г., бр. 13 и 109 от 2020 г., бр. 21 от 2021 г., бр. 25 и 51 от 2022 г., бр. 80, 84 и 106 от 2023 г., бр. 39 и 79 от 2024 г., бр. 50, 54, 61, 64 и 115 от 2025 г., бр. 17 от 2026 г.) в чл. 83а, ал. 1 след числото „252“ се добавя „252а“.

16. В § 13 от преходните и заключителните разпоредби се създават изречения второ и трето:

„Параграфи 8а и 8б влизат в сила от 20 ноември 2026 г., но не по-рано от три дни след обнародването на закона в „Държавен вестник“. Когато облагата е уговорена преди това, по чл. 252а от Наказателния кодекс се наказва само извършеното след изтичането на три месеца от влизането им в сила, а обстоятелствата по ал. 5, т. 2 - 4 от същия член се вземат предвид само ако са възникнали след влизането им в сила.“

ВНОСИТЕЛИ:

Александър Шандо
Джонниел Лондел

Красимир Терзиев
Александър Шандо
Джонниел Лондел
Христо Терзиев

Стефан Анатонюв
Краса Георгиев Кръстев
Мария Златева Ангирова

Стефан Негенев Мирев
Красимир Содилов
Темистушка Певкова

Евгений Иванов
Михаил Делчев
Румяна Кривова

МОТИВИ

Предложенията допълват приетия на първо гласуване законопроект по четири въпроса: цената на кредита (т. 1), оценката на кредитоспособността (т. 2), достъпа до дейността и предоставянето на кредити под чуждо наименование, включително чрез франчайзинг (т. 3 - 8), и последиците от кредитирането без лиценз, включително наказателната отговорност за лихварство (т. 9 - 16).

Ограничаването на цената на законно предоставяния кредит е свързано с риск част от търсенето да се насочи към заемодатели извън закона — риск, отбелязан и в изследването, изготвено за Европейската комисия при преразглеждането на Директива (ЕС) 2023/2225 (Директивата). Поради това сме на мнение, че ограничението на цената следва да бъде прието заедно с лицензионен режим за кредиторите и с ясни последици за дейността без лиценз.

Предложенията са съобразени с Директивата, включително с поправката ѝ (ОВ L 2026/90798 от 22 септември 2026 г.), която не засяга разпоредбите, на които те се основават; приложимата разпоредба е посочена към всяка точка. Заемите между близки не се засягат: те не се предоставят в рамките на търговска или професионална дейност и не представляват дейност по занятие.

По т. 1:

Законопроектът запазва ограничението на годишния процент на разходите до пет пъти размера на законната лихва (чл. 22, ал. 5), но изключва от него кредитите до три минимални работни заплати — 1860,60 евро, за които общият разход може да достигне размера на самия кредит, а при срок до един и до три месеца — 20, съответно 30 на сто от главницата (ал. 6). Под този размер е преобладаващата част от т.нар. бързи кредити: по данни от национално представително проучване, проведено през септември 2025 г., три четвърти от тях са между 500 и 2000 лева (до 1022,58 евро). Изключението не се съдържа в проекта, предложен за обществено обсъждане. При него кредит от 1000 евро, погасяван на равни месечни вноски за една година, може да струва още 1000 евро — годишен процент на разходите 319,6 на сто.

Предлагаме ограничението по ал. 5 да се прилага за всички кредити, както е по действащия закон. За да не може да бъде заобикаляно, при прилагането му се отчитат и разходите за незадължителни допълнителни услуги, плащанията към поръчител, гарант или друго лице, посочено от кредитора или свързано с него, и неустойките за неизпълнение на непарични задължения, а съдът следи за спазването му служебно. При забава потребителят дължи само законната лихва — правило на действащия закон (чл. 33), което законопроектът не възпроизвежда; предлагаме то да бъде записано в раздела за просрочените задължения (чл. 48). Изследването, изготвено за Европейската комисия при преразглеждането на Директивата, определя ограниченията на цената като ефективно средство за намаляване на разходите на потребителите.

Предложението е в изпълнение на чл. 31, пар. 1 от Директивата, който изисква мерки срещу прекомерно високите лихвени проценти, годишни проценти на разходите и общи разходи по кредита, „например установяване на максимални размери“. Правилото за забавата е в рамките на чл. 35, пар. 4 от Директивата, който изисква максимален размер за таксите при просрочено плащане.

По т. 2:

Законопроектът задължава кредитора да оцени кредитоспособността на потребителя и да предостави кредит само при положителна оценка (чл. 17 и чл. 18, ал. 1), но неизпълнението на това задължение не е сред основанията за нищожност на договора (чл. 38): кредитът остава дължим в пълен размер, а кредиторът носи само административнонаказателна отговорност.

Предлагаме неизвършването на оценката и предоставянето на кредит въпреки отрицателна оценка да се включат сред основанията за нищожност по чл. 38, като потребителят връща само чистата стойност на кредита. Съдът на Европейския съюз приема, че такова неизпълнение може да бъде санкционирано с нищожност на договора и загуба на правото на лихви, включително когато договорът е изпълнен изцяло и за потребителя не са настъпили вреди (решение от 11 януари 2024 г. по дело C-755/22). За улесняване на доказването се въвежда оборима презумпция: оценката се смята за отрицателна, когато месечните плащания по всички кредити на потребителя надхвърлят 40 на сто от средния му месечен нетен доход за последните три месеца. Презумпцията не забранява кредитирането — кредиторът може да докаже, че потребителят е в състояние да погасява кредита и при по-висок дял. Потребител, който умишлено е укривил или е предоставил невярна информация, не може да се позове на нищожността.

Правилата на Директивата за извършването на оценката (чл. 18) не се изменят. Нищожността е национално правило относно действителността на договора, каквито чл. 20, пар. 2 от Директивата допуска, и санкция по чл. 44, пар. 1, който изисква санкциите да са „ефективни, пропорционални и възпиращи“.

По т. 3:

Законопроектът предвижда два режима за достъп до дейността: вписване в нов регистър при Комисията за защита на потребителите (КЗП), за което не се изисква капитал, и запазване на регистъра на финансовите институции при Българската народна банка (БНБ), по чиято статистика дружествата, специализирани в кредитиране, са 201 към 30 юни 2026 г. При регистрационния режим органът разрешава дейността „без право на преценка по целесъобразност“ (чл. 14, ал. 1 от Закона за ограничаване на административното регулиране и административния контрол върху стопанската дейност — ЗОАРАКСД). Забраната за преотстъпване на дейността (чл. 60, ал. 5) се отнася само до лицата, вписани в новия регистър, и не посочва изрично франчайзинга и ползването на търговска марка; при кредитиране чрез обекти под обща марка потребителят не може да установи дали договаря с кредитора, с негов посредник или с трето лице, което кредитира под чуждо наименование.

Предлагаме единен лицензионен режим при БНБ за всички лица, които предоставят потребителски кредити. Забраната за преотстъпване обхваща изрично договора за франчайзинг и ползването на търговска марка, а кредиторът, който допусне друго лице да кредитира под неговото наименование, отговаря солидарно с него. Обектите се вписват в публичния регистър по уведомление и обозначават номера на лиценза. Финансовите институции от други държави членки, които работят при условията на взаимното признаване, не се засягат.

Предложението е в съответствие с чл. 37, пар. 1 от Директивата, който изисква „адекватни процедури за даване на разрешение за извършване на дейност, механизми за

регистрация и механизми за надзор“, установени от независим компетентен орган; съображение 83 посочва като възможност и „процедура за лицензиране“. Като компетентен орган по смисъла на Регламент (ЕС) № 1093/2010 БНБ отговаря на изискването на чл. 41, пар. 3, буква „а“ от Директивата.

По т. 4:

Лицензионният режим се отличава от регистрационния по две изисквания. Първото е капиталът: предлагаме минималния капитал, който БНБ вече изисква от финансовите институции. Второто е преценката на органа: лиценз може да бъде отказан, когато лицата, които управляват заявителя, действителните му собственици или структурата на собствеността не гарантират надеждно управление, включително когато заявителят продължава дейността на кредитор с отнет лиценз. Останалите изменения привеждат главата в съответствие с лицензионния режим: компетентен орган е БНБ, актовете ѝ са решения, а срокът за произнасяне е три месеца. Документите, отчетността и двата регистъра се уреждат с нейна наредба. Условието за издаване на разрешението са въпрос, който чл. 37, пар. 1 от Директивата оставя на държавите членки.

По т. 5:

Предложението разграничава функциите на двата органа: КЗП запазва контрола, жалбите и административните наказания, а БНБ решава за издаването, спирането и отнемането на лиценза. Когато установи основание за отнемане, КЗП прави мотивирано предложение, по което БНБ се произнася в двумесечен срок; фактите, установени с влязъл в сила акт, не се проверяват повторно. Към основанията по законопроекта се добавят три: повторно нарушение на ограничението на разходите по кредита или на правилото за забавата, предоставяне на кредити от друго лице под наименованието на кредитора и системна работа чрез неписани кредитни посредници. Разграничаването на функциите е в съответствие с чл. 41, пар. 7 от Директивата, а възможността лицензът да бъде спрял, вместо да бъде отнет, осигурява пропорционалност на мярката (чл. 44, пар. 1).

По т. 6:

По законопроекта кредиторът осъществява наблюдение и контрол само върху кредитния посредник, който действа единствено от негово име и за негова сметка (чл. 50, ал. 6); отговорността му пред потребителя за действията на посредника не е уредена. Предлагаме кредиторът да отговаря, както за свои действия, за действията и бездействията на кредитните посредници, които действат от негово име или срещу възнаграждение от него, и на лицата, които срещу възнаграждение насочват потребители към него. Така рискът от дейността на търговската мрежа се носи от лицето, което я организира и получава приходите от нея. Директивата изисква кредиторите и кредитните посредници да действат честно, лоялно, прозрачно и професионално (чл. 32, пар. 1) и оставя на държавите членки свободата да въвеждат допълнителни задължения за кредитните посредници (съображение 85).

Предлагаме също кредитните посредници и лицата, които насочват потребители към кредитора, да не събират просрочени вземания и да посещават потребителя в дома му само по негово изрично искане за всяко посещение. Плащането, направено на тези лица, се смята за направено на кредитора, поради което рискът от приемането на плащания извън обект се носи от него. Ограничението на посещенията е в съответствие с Директивата и ще спомогне да се намали практиката на нелоялно събиране на вземания.

Предлагаме и регистърът на кредитните посредници да се води от БНБ, за да решава един орган за достъпа до дейността на кредиторите и на посредниците. Този модел е установен за кредитите за недвижими имоти: кредитните посредници се вписват в регистър на БНБ (чл. 51 от Закона за кредитите за недвижими имоти на потребители), а БНБ ги заличава по мотивирано предложение на КЗП (чл. 55, ал. 5 от същия закон). Изискванията към посредниците не се променят; КЗП запазва контрола и административните наказания. БНБ е компетентен орган по чл. 41, пар. 3, буква „а“ от Директивата, а функциите на двата органа остават разграничени, както изисква чл. 41, пар. 7.

По т. 7:

Преходният режим осигурява непрекъснатост на дейността. Лицата, които предоставят потребителски кредити към влизането в сила на закона, продължават дейността си до произнасянето на БНБ, ако в четиримесечен срок подадат заявление за лиценз. Пропускането на срока действа занапред: дейността и договорите до изтичането му не се засягат и не представляват дейност без лиценз или без вписване. Изискването за капитал се въвежда поетапно — 50 на сто при издаването на лиценза и пълен размер в срок до 18 месеца; за финансовите институции, вписани в регистъра по чл. 3а от Закона за кредитните институции, то се смята за изпълнено. Обектите се заявяват в тримесечен срок; в същия срок БНБ издава наредбата и тарифата, поради което тарифата на Министерския съвет по § 12 отпада. Преходният режим следва модела на § 6 от законопроекта и не засяга прилагането на правилата на Директивата от 20 ноември 2026 г.

По т. 8:

Измененията съгласуват лицензионния режим с останалото законодателство. Финансовите институции, вписани в регистъра на БНБ, които предоставят потребителски кредити, също получават лиценз, за да не се запазят два режима за една и съща дейност; тези институции не са сред освободените по чл. 37, пар. 2 от Директивата. Режимът се включва в списъка по чл. 9, ал. 2 от ЗОАРАКСД, а лицензът на кредиторите и вписването на кредитните посредници — в правомощията на управителния съвет на БНБ.

По т. 9:

Законопроектът изключва от приложното си поле кредитите, обезпечени с ипотека, кредитите за придобиване на недвижим имот и кредитите над 100 000 евро (чл. 4, т. 1 - 3). Изключенията следват Директивата и са съобразени с кредитирането от банки и от вписани финансови институции. Когато заемодателят е лице без лиценз, те позволяват заемът да бъде изведен извън закона чрез учредяване на ипотека, чрез размера на сумата или чрез формата на сделката.

Предлагаме законът да се прилага и за тези договори, когато кредиторът не е банка или вписана финансова институция; сделките, при които потребителят получава парични средства срещу задължение да върне по-голяма сума, да се смятат за договор за потребителски кредит; и да се въведе оборима презумпция за търговска или професионална дейност при три или повече възмездни заема за 12 месеца или при публично предлагане. Заемите между съпрузи и роднини не се вземат предвид. Директивата допуска държавите членки да прилагат правилата ѝ и за договори извън приложното ѝ поле (съображение 14) и изисква разпоредбите за въвеждането ѝ да не

могат да бъдат заобикаляни чрез начина, по който са формулирани договорите (чл. 43, пар. 2).

По т. 10:

Разпоредбата урежда гражданскоправната последица от предоставянето на потребителски кредит без лиценз: договорът е нищожен, а потребителят връща само чистата стойност на кредита на уговорените падежи; вземането не може да се обявява за предсрочно изискуемо, да се прехвърля или да се възлага за извънсъдебно събиране. Така лицето, което кредитира без лиценз, не извлича доход от дейността си, без да е необходимо преди това да бъде установено нарушение или престъпление. Нищожността е национално правило относно действителността на договора по чл. 20, пар. 2 от Директивата и санкция по чл. 44, пар. 1.

По т. 11:

Законопроектът забранява на кредитора да задължава потребителя да гарантира кредита със запис на заповед или менителница (чл. 46, ал. 1), но допуска издаването им, когато са посочени в договора (ал. 2). Тези ценни книжа позволяват вземането да бъде предявено по реда на чл. 417 от Гражданския процесуален кодекс и прехвърлено с джиро, при което длъжникът не може да противопостави на добросъвестния приносител възраженията си по договора за кредит (чл. 465 от Търговския закон). С този метод се отнемат всички права на потребителя и на практика е ефективен метод за заобикаляне на потребителската защита.

Предлагаме задълженията по договор за потребителски кредит да не могат да се обезпечават или изпълняват чрез запис на заповед, менителница или чек, както е уредено в Чехия. Обезпечаването с поръчителство, залог или ипотека не се засяга. Директивата не урежда тези ценни книжа и въпросът е от компетентността на държавите членки.

По т. 12:

Законопроектът урежда положението на потребителя при прехвърляне на вземането — възраженията му срещу новия кредитор и уведомяването му (чл. 49), но не определя кой може да придобие вземането. Придобиването на вземания по кредити подлежи на вписване в регистъра на БНБ само когато е съществена дейност за придобиващия (чл. 3а, ал. 1 от Закона за кредитните институции), а Законът за лицата, обслужващи кредити, и купувачите на кредити се прилага само за необслужвани кредити, предоставени от кредитни институции. Поради това вземане по потребителски кредит може да бъде прехвърлено на лице, което не подлежи на надзор, включително непосредствено след предоставянето на кредита; така кредитът на практика се финансира от лице без лиценз и забраната по чл. 60, ал. 5 се заобикаля.

Предлагаме вземането да може да се прехвърля само на кредитна институция, на кредитор с лиценз, на финансова институция, вписана в регистъра на БНБ, или на лице, което има право да придобива такива вземания по Закона за лицата, обслужващи кредити, и купувачите на кредити; прехвърлянето на друго лице е нищожно. Директивата урежда възраженията на потребителя срещу цесионера и уведомяването му за цесията (чл. 39) и не определя кръга на лицата, които могат да придобият вземането.

Това ще реши значителен проблем със събирането на вземания от лица, които оперират под малък капитал, без да носят отговорност, и използват практики, които не са в унисон с нормалната практика за събиране на вземания.

По т. 13:

Лицата, които кредитират без лиценз, не подлежат на текущ надзор; дейността им може да бъде установена главно по образуваните от тях съдебни и изпълнителни производства и по обектите, в които работят. Предлагаме КЗП да получава от Висшия съдебен съвет и от Министерството на правосъдието данни за лицата без лиценз, които за 12 месеца са образували повече от три производства срещу различни физически лица за вземания по заеми, записи на заповед или менителници — само за заявителя и за броя на делата. Предвиждат се още контролна покупка и запечатване на обекта, в който се кредитира без лиценз, до преустановяване на нарушението, но за не повече от шест месеца; мярката не се прилага за жилище. При данни за престъпление КЗП уведомява прокуратурата. Предложението е в изпълнение на чл. 41, пар. 1 от Директивата, който изисква компетентните органи да разполагат с правомощия за разследване и прилагане.

По т. 14:

За дейност без вписване законопроектът предвижда глоба от 4000 до 8000 евро и имуществена санкция от 10 000 до 30 000 евро (чл. 86, ал. 1). Тези размери не съответстват на мащаба на дейността: по статистиката на БНБ финансовият резултат на дружествата, специализирани в кредитиране, е 147,8 млн. евро за 2025 г. Предлагаме за предоставяне на потребителски кредити по занятие без лиценз и за допускане друго лице да кредитира под наименованието на кредитора глоба от 10 000 до 50 000 евро и имуществена санкция от 50 000 до 500 000 евро, а при повторно нарушение — в двоен размер. Безлихвеният заем, предоставен извън търговска или професионална дейност, не се наказва, а заемите без лихва и заемите между съпрузи и роднини не се вземат предвид при преценката за дейност по занятие. Размерите са съобразени с изискването на чл. 44, пар. 1 от Директивата санкциите да са „ефективни, пропорционални и възпиращи“.

По т. 15:

С Тълкувателно решение № 1/2020 Общото събрание на Наказателната колегия на Върховния касационен съд прие, че предоставянето на заеми по занятие без регистрация не осъществява състава на чл. 252, ал. 1 от Наказателния кодекс (НК), тъй като разпоредбата обхваща само дейностите, за които се изисква разрешение. В решението е посочено, че в чл. 233 законодателят е отразил различните режими с изрази „лиценз, регистрация или разрешение“; предлагаме същия израз в чл. 252.

НК не съдържа и състав за лихварство: наказуеми са принудата и изнудването при събирането на вземането (чл. 213а и 214), но не и използването на чуждата нужда за получаване на несъразмерна облага. Предлагаме нов чл. 252а по образца на § 291 от германския и § 154 от австрийския наказателен кодекс: наказва се лице, което, като използва нуждата, неопитността, лекомислието или ограничената способност за преценка на друго, уговори или получи срещу заем имотна облага в явно несъответствие с предоставеното. По-тежко наказуеми са деянията по занятие и случаите, в които е издаден запис на заповед, учредена е ипотека върху жилището на пострадалия или са задържани документи за самоличност или платежни инструменти.

Облагите в рамките на определения със закон най-висок размер не са в явно несъответствие (ал. 3), поради което кредиторите, които спазват закона, не се засягат. Не се засягат и заемите между близки: без използване на уязвимото състояние на заемателя и без явно несъответствие съставът не е осъществен. Наказателната отговорност не е предмет на Директивата; изборът на санкции е на държавите членки (съображение 90).

По т. 16:

Новите състави се прилагат занапред в съответствие с чл. 5, ал. 3 от Конституцията. За облагите, уговорени преди влизането им в сила, се предвижда тримесечен срок за привеждане на уговорките в съответствие със закона; наказуемо е само извършеното след изтичането му. Квалифициращите обстоятелства по чл. 252а, ал. 5, т. 2 - 4 от НК се вземат предвид само ако са възникнали след влизането на разпоредбите в сила. Разпоредбата не засяга прилагането на правилата на Директивата от 20 ноември 2026 г.

ВНОСИТЕЛИ: *Александър Иванов*
Христо Терзиев

Красимир Терзиев
Георги Арсов
Звезда Карамитева
Христо Терзиев
Стефан Анастолов
Краси Георгиев Кривин
Мария Спасова Анастолова
Стефан Негенов Митов
Красимир ГД
Темелюшка Петрова
Евгений Иванов
Михел Димитров
Румелин Стойков

**Предварителна оценка на въздействието към
предложенията към предложенията за изменение и
допълнение на приетия на първо гласуване
Законопроект за потребителския кредит, № 52-602-01-
41, внесен от Министерския съвет на 11.09.2026 г.**

Елементи на оценката	Аргументация
Основания на законодателната инициатива	Предложенията допълват законодателната инициатива по четири въпроса: цената на кредита, оценката на кредитоспособността, достъпа до дейността и предоставянето на кредити под чуждо наименование, включително чрез франчайзинг и последиците от кредитирането без лиценз, включително наказателна отговорност за лихварство.
Заинтересовани групи	Всички български граждани.
Анализ на разходи и ползи	Няма административни разходи и тежести.
Административна тежест и структурни промени	Не се предвиждат и не са необходими административни промени, като закриване, сливане и създаване на нови административни структури.
Въздействие върху нормативната база	Няма пряко въздействие върху нормативната база, извън обхвата на предложенията в законопроекта. Всички предложения са съобразени с Директивата, включително с поправката ѝ (ОВ L 2026/90798 от 22 септември 2026 г.)
Равно третиране от държавата и балансирано демографско развитие	Няма пряко влияние върху демографското развитие и принципа на равенство.

ВНОСИТЕЛИ: *Александър Иванов*
Николай Желев

Красимир Перзиев

Геофран Арсент

Увеса Караджива

Хриссо Пердент

Стефан Анастасов

Криси Теориев Роська

Мария Златкова Димитров

Стефан Неделив Муров

Красимир Стойков

Темелужка Петков.

Евгений Петков

Михаил Делинчев

Димитр Д. Христов